

Дячок Ольга, асп.,
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ И ПЕРЕЖИВАНИЯ ОДИНОЧЕСТВА ПОДРОСТКАМИ

В статье проанализированы подходы к определению понятия "одиночество". Рассматривается проблема переживания одиночества в подростковом возрасте. Приводятся результаты эмпирического исследования переживания одиночества подростками, в результате которого продемонстрировано связь данного переживания с жизнестойкостью личности и проанализировано восприятие одиночества в подростковом возрасте.

Ключевые слова: одиночество, подростковый возраст, жизнестойкость, включенность, контроль, принятие риска, зависимость от общения, позитивное одиночество.

Diachok Olga, post-graduate,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PERCEPTION AND EXPERIENCE OF SOLITUDE BY TEENAGERS

The article analyzes the approaches to the definition of "loneliness". We consider the experience of loneliness as a problem in adolescence. The results of empirical research experience of solitude teenagers demonstrated the connection loneliness with vitality. In the article also analyzed perception of loneliness in adolescence.

Keywords: loneliness, adolescence, vitality, inclusion, control, acceptance, dependence on communication, positive loneliness.

УДК: 31.015.311

Ольга Емішянц, канд. психол. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТИЛЮ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

*Розуміння природи людини — це завдання велетенського масштабу,
її рішення є метою нашої культури з незапам'ятних часів.
Альфред Адлер*

В статті розглядається стиль життя, як основи людської психіки, який формується в дитинстві. Стиль життя — це прийнята людиною концепція життя, кристалізований патерн поведінки, що впливає на всі сфери життя людини, основна життєва мета людини і його не можна розглядати окремо. Психічні явища слід розглядати як частини єдиного цілого. За А. Адлером, схильності, які ми спостерігаємо у дорослого, є фактично безпосередньою проекцією пережитого ним у дитинстві. Зв'язок між досвідом, враженнями, соціальними установками дитячих років і пізнішими психічними явищами розглянутий на прикладі клієнта з obsесивно-компульсивним синдромом.

Ключові слова: психологічне консультування, основна життєва мета, стиль життя, obsесивно-компульсивний синдром.

Постановка проблеми. Вивчення стилю життя особистості є **актуальним**, оскільки його усвідомлення забезпечує досягнення визначеної мети та задоволеність результатами.

Стаття має за **метою** розглянути вид психологічної допомоги, який орієнтований на усвідомлення стилю життя особистості та його коригування в залежності від запиту клієнта. Психологічне консультування напряму індивідуальної психології вирішує питання глобального характеру. З якими би ускладненнями клієнт не звернувся, всі його проблеми можна трактувати як незадоволеність життям. В житті кожна людина хоче бути задоволеною, щасливою. Задоволеність життям — це складне, комплексне поняття, яке акумулює безліч чинників і аспектів, кожен з яких є значною мірою самостійним явищем.

Глибинна психологія пропонує шукати першопричину усіх негараздів людини в основній життєвій меті (стиль життя), яка сформувалася у дитячі роки та впливає на всі сфери життя людини в дорослому віці. Стиль життя — це прийнята людиною концепція життя, кристалізований патерн поведінки.

На думку А. Адлера, перше велике відкриття визначається в наступному: основи людської психіки мають основи, які формуються в самому ранньому дитинстві. У цій тезі немає нічого виняткового, протягом століть великі мислителі щоразу робили подібні спостереження. Новизну складає зв'язок, який вдалося встановити між досвідом, враженнями, соціальними установками дитячих років і пізнішими психічними явищами. Це, у свою чергу, означає, що тепер ми могли порівняти досвід і соціальні установки раннього

дитинства людини з її ж досвідом і соціальними установками зрілого віку. Таким чином, ми зробили важливі зауваження з причин відкриття: психічні явища у жодному випадку не слід аналізувати окремо, більше того — їх навіть не можна зрозуміти, якщо не розглядати як частини єдиного цілого [1, с. 6].

Розглянемо, зазначене положення на прикладі. Клієнт з obsесивно-компульсивним синдромом, молода жінка, 27 років, надає ранні спогади: "Літо, мені років 5–6. Був друг дитинства, Денис. Ми добре дружили і нам навіть здавалося, що любили, особливо він. Дарував подарунки. Дідусь його не любив, тому що він був з неблагородної сім'ї".

Ми пішли гуляти, дійшли до річки, там був міст, нам подобався той міст. Дідусь йшов з роботи, і коли нас побачив — побіг. Ми втекли, він наздоганяв, був сердитий. Зняв ремінь і сильно мене побив. Так, що бабуся мене відтягла.

Дідусь був главою сімейства, був сердитий (якщо скаже, що на чорне — червоне, значить так воно і є).

Я заходжу в хату і сидить сестра. Вона щось писала і каже: "Сідай". Я сказала: "Не можу". Ми ображалися на дідуся".

У ранньому спогаді клієнта йдеться про суворе виховання; заборони та привчання з раннього дитинства до охайності й порядку.

Підтвердити гіпотезу допоможуть додаткові питання психолога.

Що потрібно було робити в дитинстві?

- йти до садочка (але я все одно практично не ходила);
- прибирати вдома (пил протирати, пилососити);
- у шафах повинен бути порядок;

▪ слухати старшу сестричку завжди (цього, як завжди, не хотілося).

Чого не можна було робити?

▪ без дозволу піти гуляти, обов'язково потрібно було попередити;

▪ не можна не слухати маму.

▪ не вчити уроки (це вже більш у дорослому віці).

"Я раз стояла на гречці. Я хвилину постояла і пішла.

Мама лається, кричить, може дати ляпас. Мамине слово було закон. Якщо ми йдемо в гості – ми не ламали, не палили, не балувалися", – згадує клієнт.

Як видно із слів клієнта, дорослі вимагали постійної слухняності від неї, навіть у дошкільному віці. "Не можна не слухати маму" – це означає, що самостійні кроки з боку дитини не підтримувалися родиною, зокрема мамою, і мама намагалася різними засобами цього досягти – ставила на гречку у кут, "давала ляпаса". Особливої уваги надавали дорослі охайності й порядку. До обов'язків маленької дитини входило наводити чистоту в будинку, прибирати у шафі, пилососити.

Сформулювалася формула життя: "Тримаєш чистоту, поводишся слухняно *відповідно* ти задовільнила й тому ти гарна дитина"! І, звісно, навпаки "Якщо ти не навела ідеальну чистоту, ти неслухняна *відповідно* ти погана!"

В дорослому житті клієнт надає великого значення охайності, порядку. Перебільшує важливість дій, що спрямовані на отримання чистоти навкруги. З'являється недовіра до себе, що вже достатньо зробила для наведення чистоти й порядку і, це призводить спочатку до нав'язливих думок, а потім і до нав'язливих дій. Клієнт починає подумки розробляти план, які дії підуть на користь дотримання "постійної" чистоти та гігієни і, вони згодом стають ритуалами. До цього ще призводить почуття провини, яке формується знову ж таки в дитинстві. Ранні спогади дають інформацію про стиль життя клієнта, який був сформований в дитячі роки. Він є стійкий і впливає на всі сфери життя особистості.

Клієнт згадує: "Було в селі у бабусі з дідусем. Кололи поросля. Ми були маленькими. Моя сестра старша за мене на 5 років. Я страшно не любила, коли мучать тварин. Нас відправили в поле. Ми бігали – бігали.

Скошена трава, торчаки. Я впала і мало не виколола собі око. Ми прийшли і сестрі, як завжди, попало.

Мені здається, що я пам'ятаю крик цього поросля. Всі переживали за мене, як завжди".

Що відчувала?

▪ Весело в полі, не пам'ятаю. (Коли прийшли додому, я більше переживала, що попаде моїй сестричці). Зараз у мене почуття обов'язку перед нею. Їй нічого не дозволяли – мені дозволяли все. Хотілося їй допомагати з маленькою дитиною, як вона допомагала колись мені.

В дитинстві маленька Марічка привчалася догоджати усім, аби їй сприймали як добру, гарну дівчинку і це було пов'язане ще із охайністю. Коли вона була або примхливою, або проявляла самостійність – відчувала провини. Оскільки стиль життя є програмою, що не насичується протягом життя – ми будемо стикатися кожного разу з такими подіями в житті клієнта, які є однаковими або дуже схожими за своїм протіканням та результатом. Від цього незадоволеність життям клієнта тільки підвищується. Та в характеристиках стилю життя відсутня гнучкість, отже він часто буде невідповідним (неадекватним) в тому чи іншому випадку. Слід сказати, що бувають події, в яких особистість відчуває, що зробила все правильно і задоволена собою. Тобто це означає, що стиль життя був адекватним події. Але відчуття задоволеності триває недовго. В той же час, відчуття незадоволеності приводить до того, що особистість важко її переносить, часто над цим замислюється, переживає, згадує подібні події та свою поведінку, яка є схожою. Намагається за допомогою

різних захисних механізмів виправдати себе. Це означає, що в певні періоди усвідомлення стилю життя відбувається, але більша його частина все ж залишається у підсвідомому. І в моменти, коли людині особливо погано, психіка, "захищаючи її" аби позбутися неприємного стану "пропонує" виправдовування, які в свою чергу не дають усвідомити власний стиль життя цілком та змінити поведінку, "розірвати шаблони, стереотипи".

Клієнт, який боїться не задовольнити стає тривожним. Цей стан у Марічки є стійким. Вона зізнається в цьому: "Мій страх і мої дурні думки і звички не дають нічого робити мені. Коли я сиджу і нічого не роблю, і нічого не планую, то і дурні думки не лізуть в голову. Як тільки я починаю щось планувати, у голову лізуть дурні думки. Здається, що, якщо я спланую щось, то це не відбудеться, або станеться щось погане.

Коли я щось роблю, я не впевнена, і коли виникає нова ідея, то швидко дуже приходить думка: "Ага, якщо ти будеш продовжувати або якщо залишиш так, як зробила, буде щось погане, а якщо переробити, усе буде добре". Та коли я роблю те, що друге придумала, то приходить наступна ідея. І так все по колу. Аж поки я себе не зупиняю.

Та я можу справитися лише з буденними проблемами, адже усе кладу на одне і те ж місце, ходжу однією і тією ж дорогою, перевіреною. Я боюсь чогось нового, хоч і розумію, що дуже хочу цього нового! Наприклад: коли я пишу SMS, я не можу, щоб перші чотири слова починалися на букву Р, С, В і намагаюсь, щоб навіть в слові цієї букви не було. Число 4 означає, що нас четверо (тобто мама, папа, я і сестричка). 1 – відповідає папі, 2 – мамі, 3 – сестричці, 4 – мені, по віковій категорії. Я боюсь, що, якщо напишу слово із цих букв, я програму під цифри щось погане, а, відповідно, це переноситься і на людей під цими цифрами.

А ще це відноситься і до букв у слові, щоб вищезазначені букви не були 1, 2, 3, 4. У мене кожна із цих букв асоціюється із хворобою (рак, СПІД та ВІЧ).

Коли я пишу, у мене кожна буква, майже кожна, з чимось асоціюється. І коли я її пишу, я однозначно рахую по 4 і думаю про цю букву (асоціації: хвороба, людина). І я боюсь, що думки матеріалізуються, а писати, то взагалі... Одна буква слідує за іншою, накриває її і асоціації переплітаються. Тому я ненавиджу писати SMS.

Мію руки по кілька разів. Якщо я помию руки 1 раз – то все буде добре з папою, якщо 2 рази – то все буде добре із татом та мамою, якщо 3 рази – все добре буде із татом, мамою і сестричкою, якщо 4 рази – то все буде добре з усіма, всі будуть живі й здорові – і тато, і мама, і сестра, і я.

Точно так я перемиваю й посуд".

Отже, ми дізналися, що окремі психічні симптоми можна оцінити тільки в тому випадку, якщо ми їх дослідили і зрозуміли їх місце в загальній поведінці даної людини, у всьому її внутрішньому мікрокосмі, в її "стилі життя". Зробивши це, ми в змозі побачити, що потаємна мета її дитинства знаходиться в точній відповідності з її соціальними установками в зрілому віці. Коротше кажучи, нам стало до потрясіння очевидно, що з точки зору психологічного розвитку практично ніяких змін не відбулося. Дії та слова, якими виражалися ці цілі, могли змінюватися, але фундаментальні цілі й мотивація, спрямована на вирішення тих самих психологічних задач, лишилися незмінними [1, с. 6].

А. Адлер вчить нас, сучасних психологів, шукати першопричину. А. Адлер стверджує, що схильності, які ми спостерігаємо у дорослого, є фактично безпосередньою проекцією пережитого ним у дитинстві.

Ознайомившись з найяскравішими спогадами дитинства клієнта і знаючи, як правильно інтерпретувати ці спогади, ми можемо точно відтворити нинішню структуру його характеру. При цьому ми маємо на увазі той факт, що відійти від засвоєних в ранній період життя моделей поведінки для людини вкрай важко. Дуже мало кому з людей вдавалося змінити засвоєні в дитинстві моделі поведінки, хоча у дорослому житті ці люди опинялися в різних ситуаціях. Навіть зміна соціальної установки у дорослому житті не обов'язково веде до зміни моделі поведінки. Душа не змінює своєї основи; в дитинстві і зрілості особистість зберігає ті ж самі схильності, з чого можна зробити висновок, що її життєва мета незмінна [1, с. 7].

У випадку, який ми розглядаємо, ми прослідковуємо основну мету – задовольнити. А надбудова – задовольнити через наведення порядку та страх за здоров'я рідних. Здається таке враження, що Марічка впевнена в тому, що вона береже здоров'я своє та рідних проведенням ритуалів (часте миття рук, перемиванням посуду, відмовою від написання смс тощо). Знову повертаємося в дитинство за для того, щоб зрозуміти в чому сенс і на якій підставі воно стало безглуздом.

▪ **Пригадайте людину в своєму житті за яку дуже злякалися. Хто це був?**

▪ Бабуся.

▪ **Розкажіть які у вас були відносини з бабусяю?**

▪ Дуже теплі. Бабуся була найкращою, доброю. У неї завжди в будинку був порядок. Бабуся дозволяла все. Вона нас плекала, як можна. Завжди за нас "стояла горю". Я ніколи не чула, щоб вона підвищувала голос.

Спочатку не хотіла їхати до бабусі. А потім не хотіла їхати від неї. Вкривала нас у ліжечку.

Коли мені було 5 років я захворіла на запалення легень. І вона доглядала. На лежанці завжди тепло, парне молоко. Лікувала народними засобами.

Ми ходили в гості. Бабуся гарно співала: "Я козачка твоя, я – дружина твоя". Так душевно було, добре. Я відразу підспівувала, всі пісні знала.

Бабусі не дуже в житті пощастило. Дідусь гроші отримує – йде в шинок. Бабуся переживає. Бабуся за всіх переживала. Але волосся у неї було чорне. Носила хусточку, мало бачила її волосся.

▪ **Що відчуваєте?**

▪ Все тремтить всередині. Голос, руки, щелепа. Шкода, тривога.

▪ **Що трапилося з нею?**

▪ Вона впала в яму, де лежав жом (коням давали). Їй було 63 роки. Нас не було. Ми з татом, мамою та сестричкою поїхали в санаторій. А вона впала в яму, вдарилася головою об сходи, які стояли в ямі, знепритомніла, і мабуть, захлинулася тією рідиною, яка там була. Сусідка прибігла, але вже було пізно. Якби я там була, я би побачила і спасла її. Я не мала нікуди їхати".

У Марічки зафіксовано почуття провини, що вона не вберегла бабусю. В дорослому житті відпочивати для неї – це очікування чогось поганого. З цієї причини вона завжди напружена і не дає собі можливості розслабитися. Це призводить до виснаження, хворобливого стану. Її основна мета – берегти здоров'я рідних. За для цього вона проводить всі надумані ритуали, виконання яких надає їй спокій і відчуття, що вона зробила все, що могла для них зробити і це правильно.

Якщо ми хочемо зрозуміти, чому дитина поводить себе так, а не інакше, ми повинні поглянути на речі з її точки зору. Основна соціальна установка, що пов'язана з її точкою зору, може направити дитину до мети різними шляхами [1, с. 22].

Душа складається головним чином із сили, що прагне до мети; і психологія особистості розглядає всі про-

яви людського духу остільки, оскільки він спрямований до такої мети [1, с. 17].

Знання мети особистості, разом з знаннями про світ, дає нам можливість зрозуміти значення способів самовираження даної особистості, напрямку, в якому розвивається її життя, і механізм функціонування цих засобів для досягнення мети. Нам також необхідно знати, які саме заходи має вжити дана особистість для досягнення своєї мети [1, с. 17].

Перше відкриття, яке ми здійснюємо, досліджуючи самих себе, – наше постійне прагнення до певної мети. Отже, ми не можемо собі уявити людську душу як щось єдине і незмінне. Найкраще її вдається уявити як набір рухомих частин, що виникли із загального джерела і прагнуть до досягнення єдиної мети. Ця телеологія, прагнення до мети, є основою адаптації, і існування людської душі немислиме без мети, до досягнення якої спрямовані всі наші зусилля [1, с. 16].

Цією метою і визначається розумове життя особистості. Жодна людина не здатна мислити, відчувати, бажати або мріяти без того, щоб всі ці дії визначалися, тривали, модифікувалися і прямували до якої-небудь мети, яку завжди можна відшукати. Це обумовлено необхідністю для організму адаптуватися до навколишнього середовища і реагувати на нього. Фізичні і психологічні явища людського життя засновані на продемонстрованих нами фундаментальних принципах. Неможливо уявити собі психологічний розвиток незалежно від цілі, що завжди знаходиться перед нашими очима, зміст якої, в свою чергу, визначається динамікою життя [1, с. 17].

Однак якщо у кожного з нас є своя постійна мета, весь склад нашої психіки має бути спрямований до її досягнення, якби він і справді підкорявся певному закону.

Психологічна мета, до досягнення якої спрямовані всі дії кожної людини, визначається впливом і враженнями дитинства, зумовленими середовищем, в якому вона зростає. Уявлення про ідеальний стан, тобто ціль, ймовірно, формується в перші місяці життя людини. Живе в цей час певні відчуття здатні викликати у дитини почуття радості або смутку. Так на поверхню спливають перші риси майбутньої життєвої філософії, вираженої самими примітивними засобами. Основні фактори, що впливають на психіку, формуються в дитинстві. Далі на цьому фундаменті споруджується надбудова, яка під впливом різних зовнішніх факторів може модифікуватися і трансформуватися. Незабаром під впливом безлічі факторів дитина виявляється змушеною сформувати певне ставлення до життя і вирішити, як вона буде реагувати на ті проблеми, які ставить перед нею життя [1, с. 20].

Ще в дитинстві з'ясовується, яка ступінь безпеки, що потрібна дитині з урахуванням реалій нашого суспільства. Під безпекою ми маємо на увазі не тільки захищеність від небезпек, але і ту ступінь безпеки, яка гарантує продовження нашого існування в оптимальних умовах. Дитина забезпечує її собі, вимагаючи більшої безпеки, ніж необхідно для задоволення її першочергових потреб, більшої, ніж необхідно для спокійного життя. Так в її психологічному розвитку виникає нова схильність – до домінування і переваги, зверхності [1, с. 21].

Подібно до дорослого, дитині хочеться перевершити всіх своїх суперників. Вона прагне до переваги, яке гарантує їй впевненість і адаптацію, тотожні з метою, яку вона раніше поставила собі. Таким чином, з'являється певна психологічна тривожність, яка з часом стає все сильніше. Тепер припустимо, що навколишній світ починає вимагати більш сильної реакції. Якщо у цей критичний момент дитина не вірить у свою здатність подолати труднощі, ми побачимо, як вона старанно шукає способи ухилитися і винаходить складні відмовки, сенс яких – вгамувати спрагу слави, яка її охопила [1, с. 21].

А. Адлер зазначає, що ми повинні розглянути одне заперечення, яке напевно вже спало на думку багатьом читачам. Твердження про те, що стиль поведінки індивідуума залишається незмінним протягом усього його життя, виявляється для багатьох незрозумілим. Але з плином часу, скажуть вони, індивід накопичує досвід, який неминує змінює його життєві установки. Що ж, слід пам'ятати: будь-який факт цього досвіду можна тлумачити по-різному і неможливо знайти двох людей, які зробили б однакове міркування з однієї події. Саме тому ми не завжди робимо з отриманого досвіду уроків [1, с. 9].

Дійсно, ми вчимося уникати одних труднощів і виробляємо філософське ставлення до інших, але характер нашої поведінки від цього, як правило, не змінюється. Надалі ми побачимо, що людська особистість використовує весь свій життєвий досвід з однією метою. При найближчому розгляді виявляється, що цей досвід повинен збігатися з її стилем життя, укладатися в мозаїку її життєвих установок. [1, с. 10].

Все це робота першого етапу з клієнтом "Збір інформації". Доведення до усвідомлення стилю життя клієнта відбувається на другому етапі "Інсайт".

Повертаючись до практичного випадку з клієнтом, який ми розглянули, на етапі "Переорієнтація" розробляється план за яким клієнт буде спрямовувати свої думки та дії на здійснення своїх бажань, а не задовольняти інших та догоджати їм.

На етапі "Перенавчання" з клієнтом проводиться наступна робота:

1) фокусування на ситуації (з метою усвідомлення безглуздя проведення ритуалів, в подальшому керування своєю поведінкою);

2) логічна аргументація поведінки з точки зору нової приватної логіки "Я – цінність";

3) директивні вправи на підвищення самооцінки;

4) раціональне навіювання (з боку психолога) впевненості в собі;

5) спостереження позитивної динаміки у відношенні до себе, до інших та до діяльності;

6) побудова нових цілей життя, що засновані на бажаннях клієнта;

7) визначення ресурсів клієнта для здійснення цілей, фокусуючи увагу на можливостях, про які він й не підозрював;

8) активна психологічна підтримка змін, що відбуваються з клієнтом, їх обговорення.

Висновки. Особливого значення в поясненні поведінки людини за А. Адлером є остаточна мета, яка підкоряє собі всі психічні прояви особистості, формує стиль життя, програмує специфіку її соціальної взаємодії. Ми розглянули в статті принципи індивідуальної психології, умови формування стилю життя. На конкретному випадку практичного характеру розглянули як з універсального прагнення до досконалості, успіху у клієнта сформувався стиль життя "задовольняти інших". Досягнення остаточної мети клієнта – задовольняти рідних, а саме бути охайною та берегти їхнє здоров'я. У статті розроблений план психотерапевтичних дій для подолання відхилень у поведінці клієнта з obsесивно-компульсивним синдромом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адлер А. Наука о характерах / Альфред Адлер // Понять природу человека. – М. : Академический проект. – 2014. – 254 с.

Стаття надійшла до редколегії 08.11.16

Емишянц Ольга, канд. психол. наук, доц.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СТИЛЯ ЖИЗНИ ЛИЧНОСТИ

В статье рассматривается образ жизни, как основы человеческой психики, который формируется в детстве. Стиль жизни – это принятая человеком концепция жизни, кристаллический паттерн поведения, влияет на все сферы жизни человека, основная жизненная цель человека и его нельзя рассматривать отдельно. Психические явления следует рассматривать как части единого целого. По А. Адлеру, склонности, которые мы наблюдаем у взрослого, фактически являются непосредственной проекцией пережитого им в детстве. Связь между опытом, впечатлениями, социальными установками детских лет и более поздними психическими явлениями рассмотрен на примере клиента с obsесивно-компульсивным синдромом.

Ключевые слова: психологическое консультирование, основная жизненная цель, стиль жизни, obsесивно-компульсивный синдром.

Emishyants Olga, PhD. Assoc. Prof.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF PERSONALITY'S LIFESTYLE

This article discusses lifestyle as the basis of the human psyche, which is formed in childhood. Lifestyle – a concept adopted human life, crystallized pattern of behavior that affects all areas of human life, the main purpose of human life and cannot be considered separately. Mental phenomena should be seen as parts of a whole. According to A. Adler, tendency that we see in adults is actually a direct projection of experiencing him in childhood. Communication between experiences, impressions, social attitudes childhood and later mental phenomena seen the example of a client with obsесивно-compulsive syndrome.

Keywords: psychological consultation, the main purpose of life, lifestyle, obsесивно-compulsive syndrome.

УДК: 378.147.001.36:330

Алла Загородня, канд. пед. наук, доц.
Міжнародна академія управління персоналом, Київ

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

У статті аналізуються проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі що відображені у педагогічній теорії. Розкрито сутність та особливості проблема професійної підготовки фахівців економічної галузі, що досліджується в різних аспектах у контексті вивчення історії організації і сутності навчально-виховного процесу в закладах усіх рівнів і типів саме економічного спрямування. Проаналізовано науково-теоретичні джерела, які свідчать про різні напрями, міжгалузеву спрямованість та всебічність вікового контингенту досліджуваних з проблеми формування фахівців економічного профілю. Розглянуто професійну спрямованість навчання майбутніх економістів на основі різних моделей професійної підготовки фахівців економічної галузі у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: інноваційна культура, професійна компетентність майбутніх економістів, розвиток економічної освіти, професійна підготовка, складова економічної підготовки студентів.